

Extremhögern stärks i Europa

Introduktion

I förra veckan publicerade vi en artikelsamling som handlade om att i staterna i östra Centraleuropa så är vänstern i stort sett utslagen. Denna artikelsamling handlar om ytterhögern i resten av Europa. Här är det inte lika illa som i Östeuropa, men även här är utvecklingen mycket olycksbådande. Exempelvis är nu det högerextremistiska AfD (Alternativ för Tyskland) enligt opinionsundersökningar det största partiet i Tyskland.

De följande fyra artiklarna tar upp hur det kan komma sig att de ytterhögern stärks. Detta gäller i viss grad även Sverige, där Sverigedemokraterna med stor sannolikhet kommer att hamna i regeringen om Tidö-partierna skulle vinna valet i höst.

I flera länder har ytterhögern länge haft en stark ställning, som i Frankrike, Österrike, Nederländerna och Italien. Men idag gäller det i stort sett alla länder.

De flesta av artiklarna nedan menar att Iran-kriget och de ekonomiska och andra problem som det fört med sig har givit ytterhögern extra momentum, särskilt i Tyskland, vilket kan verka märkligt för de har inga realistiska lösningar på problemen, men det spelar mindre roll – högervändningen är till stor del en missnöjesyttring med den hittills förda politiken: man vill ha en ändring.

Martin F

Innehåll

Trump må vara en belastning och Orbán borta men Europas extremhöger ingalunda på fallrepet	1
Irانkriget får yttersta högern att lyfta i Europa	3
Kriget i Iran störtar Tyskland än djupare i strukturell kris.....	5
Europa måste bli mer som Kina i en era där kaos råder	7

Trump må vara en belastning och Orbán borta men Europas extremhöger ingalunda på fallrepet

Cas Mudde, *The Guardian*, 7 maj 2026

Det förkrossande nederlaget för Viktor Orbán i parlamentsvalet i Ungern i april har fått optimismen om demokratin att blossa upp. Runt om i världen hämtar demokrater lärdomar av resultatet och spekulerar om att yttersta högern är på fallrepet. Och det råder också allmänt konsensus om att Donald Trump gått från att inspirera till att bli en belastning för yttersta högern internationellt.

Även om Orbáns fall har stor symbolisk betydelse och får viktiga konsekvenser för EU finns det anledning att varna för att tolka in för mycket i det. Detta av tre skäl.

För det första, beträffande hur s k illiberala demokrater kan besegras, får det inte glömmas bort att Orbán satt vid makten i något så ovanligt som sexton år. Det gav honom möjlighet inte bara att verkställa en politisk omvandling av Ungern, utan också en ekonomisk och

samhällelig. Hans nederlag innebar inte något avståndstagande från hans ytterhögerpolitik, särskilt inte vad gäller invandringen (som också till stor del stöds av den nye premiärministern Petér Magyar), utan berodde mer på landets bekymmersamma läge ekonomiskt och anklagelserna om omfattande korruption under Orbáns regim.

Segern för Magyar handlade inte så mycket om någon uppbackning av hans politik som av hans outröttliga kampanjande i de mest strategiska valkretsarna i ett extremt ojämnt valsystem utanför oppositionens traditionella fästen. Även om den strategin kan löna sig på samma sätt i andra länder med majoritetsval som Frankrike, Storbritannien och USA skulle det få mycket mindre inverkan i länder med proportionella val som Nederländerna. Fast, som Zohran Mamdani kunde visa i New York City, kan mobilisering på gräsrotsnivå och gammeldags dörrknackning fortfarande få betydelse.

För det andra är yttersta högern inte på fallrepet, även om den i Europa förlorat sin inofficiella ledare. Visserligen har andra partier inom yttersta högern också förlorat val på sistone (i Bulgarien exempelvis) eller hamnat utanför makten (Nederländerna). Men partier inom yttersta högern sitter i regeringsställning i flera av EU:s medlemsstater (Tjeckien, Italien) och ligger först i opinionsmätningarna i flera andra (Österrike, Frankrike). Saken är den att yttersta högern är här för att stanna och många av partierna där är etablerade bland de ”traditionella” partierna. Och precis som för andra partier svänger deras väljarstöd fram och tillbaka och påverkas av inre och yttre faktorer som korruption, inre stridigheter och regeringskriser.

Än viktigare är att normaliseringen av aktörer inom ytterhögern och dess idéer fortsätter orubbligt. Giorgia Melonis Italien har blivit en obligatorisk destination för politiker som vill framställa sig som hårdföra beträffande invandringen – från EU-kommissionens ordförande Ursula von der Leyen till Keir Starmer i Storbritannien. Europeiska folkpartiet, EPP, den politiska alliansen av konservativa partier i Europa, samarbetar nu öppet med partier inom yttersta högern för att driva igenom lagar i Europaparlamentet.

Och samarbetet inskränker sig inte till invandringen. Redan vid EU-valet 2024 anslöt sig EPP till yttersta högerns skepsis gentemot klimatkrisen och insatser för miljön i ett försök att hindra missnöjda bönder från att ta klivet över till yttersta högern.

För det tredje stämmer det att Trump för närvarande är ”toxisk” för yttersta högern, även om det inte hade någon större betydelse för valet i Ungern. Men det ”toxiska” är heller inte statistiskt. För att uttrycka det enkelt; när USA:s president hotar med att ockupera Grönland och lämna Nato, eller införa handelstullar mot EU, blir han en belastning för ytterhögern i Europa. Men när han mest kopplas till anti-etablissemang och invandring, eller hans sk kamp mot ”träsket” och ”woke” växer hans inflytande inom yttersta högern – även om de som röstar på yttersta högern i Europa i allmänhet är ganska skeptiskt inställda till Trump. Därmed är den mycket omtalade ”brytningen” mellan Meloni och Trump mer strategisk än ideologisk och kommer därför att bli mer temporär än permanent.

Men Trump hjälper yttersta högern i Europa bara genom att vara USA:s president. För närhelst presidenten i världens mäktigaste land yttrar sig är det per definition allt annat än politiskt marginellt. Mycket av vad han säger, oavsett hur extremt det kan förefalla, har dessutom normaliserats och införlivats i vad som serveras av de vanligaste medierna och politikerna – se bara på det krypande Natos generalsekreterare Mark Rutte stått för. Det innebär att den sortens argument blivit svårare att marginalisera på europeisk nivå.

Än värre, genom att Trumps agerande är så extremt och ofta förefaller rubbat, blir det lättare för ledare inom den europeiska yttersta högern att framstå som ”moderata” i jämförelse – han, eller hon, är ju ”I alla fall inte lika tokig som Trump”. Dessa ständiga jämförelser, och oförmågan att inse att det kan finnas olika nyanser av extremhöger, underlättar för smarta politiker

som Meloni. Genom att inte agera aggressivt, oberäkneligt och högljutt som Trump (eller i Melonis hemland, Matteo Salvini), uppfattas hon i stället som ”bara konservativ” och inte någon inom yttersta högern. Till det bidrar också den underförstådda sexismen hos många observatörer, som utgår från att kvinnor inte är lika extrema och ideologiskt präglade som män.

Allt detta ska inte ta ifrån Magyar eller det underbara ungerska folket något som gick emot och störtade Orbán – och särskilt alla de inom den ungerska vänstern som röstade på en högerpolitiker för att rädda demokratin. Det symboliska värdet av Orbáns nederlag ska heller inte underskattas. Men vi får heller inte generalisera och göra oss skyldiga till förenklingar om vi vill se till att liknande valsegrar ska bli möjliga i Europa och USA.

[Cas Mudde är professor i internationella frågor vid University of Georgia och författare till *The Far Right Today*]

Irankriget får yttersta högern att lyfta i Europa

Katrin Bennhold, *New York Times*, 7 maj 2026

Förra veckan var jag i Tyskland där jag träffade höga tjänstemän, journalister och en ledare för yttersta högerpartiet *Alternative für Deutschland*, AfD. Det som slog mig var hur mycket samtalsämnen förändrats på bara några månader. Folk förväntar sig inte bara att AfD kommer att få egen majoritet i delstatsvalen i september – man talar öppet om att AfD kan komma att ta över, eller i varje fall ingå i, den federala regeringen efter nästa nationella val.

AfD är nu största parti i opinionsmätningarna. Enligt de senaste mätningarna skulle det få mellan 26 och 28 procent om val hölls idag. Det innebär att man ligger före förbundskansler Friedrich Merz’ kristdemokrater, på 22-24 procent, och mer än dubbelt så mycket som socialdemokraterna, Merz’ koalitionspartner.

Yttersta högern har varit på väg uppåt i årtal. Och Merz’ regering har inte klarat av att uppfylla sina löften på många områden, från infrastruktur till ekonomisk tillväxt, vilket påskyndat uppgången. Men det mest slående är att AfD:s senaste uppgångar – och den senaste nedgången för kristdemokrater och socialdemokrater – sammanfaller med de ekonomiska konsekvenserna av kriget i Iran.

Det är betecknande för ett större fenomen. Sedan USA och Israel angrep Iran har sittande regeringar runt om i världen stått inför väljare som är upprörda över de ekonomiska problemen som kriget medfört. Men främst i Europa, där högerpopulistiska partier utgör den mest framträdande oppositionen, har det lett till ett lyft för yttersta högern över hela kontinenten.

Kriget har drabbat ekonomier över hela världen. Protester mot höjda energipriser har skakat huvudstäder från Dublin till Nairobi och Manila.

”Ledarskap för krisen”

Men Europa skiljer ut sig genom att populistiska partier på hela kontinenten har en välsmord bruksanvisning för hur man ska utnyttja just den sortens frustration bland väljarna. Och nu börjar man plocka ur den.

Jag talade med Mark Leonard, chef för [den pan-europeiska tankesmedjan] *European Council on Foreign Relations*, som intervjuat en rad av extremhögerpartiers ledare för sin nya bok ”*Surviving Chaos*”. Han berättade hur den s k nya högern i Europa frodas mitt under krisen.

Leonard sade att högerpopulistiska partier utnyttjar kriser som kriget ”för att stärka sin egen legitimitet genom att visa att de traditionella partierna inte är kapabla att kontrollera utvecklingen i landet”. Sedan går de vidare till att tala om hur regeringens sätt att behandla krisen visar att de traditionella partierna inte står på folkets sida.

AfD står kanske för det tydligaste exemplet på detta slags ”ledarskap för krisen”, enligt Leonard. Det uppstod som ett parti mot euron under Europas skuldskris i början av 2010-talet, utnyttjade sedan flyktingkrisen kring 2015 till att framställa sig som ett flyktingfientligt parti. Och fortsatte sedan att utnyttja stämningar mot vaccineringen under pandemin till att utmåla sig som ett parti för frihet.

I samtliga dessa kriser, säger Leonard, hävdade yttersta högern att de traditionella partierna endera kontrollerades av utländska intressen eller av en elit: de ville köpa ut grekerna, släppa in flyktingar eller beröva tyskarna grundläggande rättigheter.

Den energikris kriget mot Iran lett till har inneburit ytterligare möjligheter för AfD. Man försöker inte bara visa att de traditionella partierna är oförmögna att hantera en komplicerad omvärld och att de t ex genom förbud mot kärnkraft och minskade koldioxidutsläpp saknar kontakt med verkligheten.

För partier som AfD, säger Leonard, är kriget ”som manna från himlen”.

Problemet Trump

Storbritanniens premiärminister [Keir] Starmer har varit impopulär en längre tid. Men i januari, före kriget, ville han få det att låta som att läget ljusnat för Storbritannien. Han talade om en tillväxt på 1,3 procent i år och räntesänkningar såg ut att vänta runt hörnet. Men när inflationen är tillbaka har den sänkningen fått anstå och ekonomin väntas uppvisa så gott som ingen tillväxt alls. Storbritannien väntas bli hårdare drabbat av krigets konsekvenser än någon annan av de stora ekonomierna och opinionsmätningarna tyder på att Labour vid ett nyval skulle förlora tre fjärdedelar av sina parlamentsplatser.

I Tyskland har inget parti inom extremhögern haft makten vare sig på delstatlig eller federal nivå sedan andra världskriget. Men nu tyder opinionsmätningarna på att AfD i höst kan få egen majoritet i delstaten Sachsen-Anhalt i östra Tyskland. Och det skulle göra den s k brandväggen – det traditionella konsensus bland övriga partier att aldrig gå i koalition med yttersta högern – irrelevant.

Inga nationella val är planerade i vare sig Storbritannien eller Tyskland förrän 2029, förutsatt att de försvagade regeringarna där lyckas hålla sig kvar tills dess. Nästa stora europeiska land att håla nationella val är presidentvalet i Frankrike i april nästa år.

När Donald Trump blev återvald jublade den nationalistiska högern i Europa. Men hans tullar och hot om att invadera Grönland fick honom alltmer att framstå som en belastning. Trumplyftet blev problemet Trump.

Det ironiska är att Irankriget – som är lika impopulärt i Europa som något Trump tidigare gett sig in på – håller på att underlätta för partierna längst ut tillhöger att lösa det problemet nu.

Kriget i Iran störtar Tyskland än djupare i strukturell kris

Romarc Godin, *Mediapart*, 5 maj 2026

Det kaos Donald Trump orsakat i Mellanöstern försvårar Tysklands möjligheter att hämta sig ekonomiskt. Fast i själva verket beror det mer på en djup avindustrialisering som landet inte klarar av att råda bot på.

Efter Donald Trumps nya hot om att höja tullarna på europeiska bilar som bestraffning för Tysklands vägran att delta i kriget mot Iran sprider sig paniken i industrikretsar där.

Den 3 maj försökte förbundskansler Friedrich Merz (CDU) lugna stämningarna genom att slå fast att han inte tänkte avbryta "relationerna över Atlanten". Strax efter det nya hotet från Vita huset hade arbetsgivarnas lobby inom bilindustrin (VDA) sagt att "kostnaden för ytterligare tullar skulle bli enorma för europeisk bilindustri" och uppmanat till "dialog".

Chefen för institutet IFO i München, nära knutet till industrins arbetsgivare, varnade i tidningen *Bild* för att "Tyskland kan hamna i recession 2026". Vilket ökar nervositeten inom den stora koalition som styr i Berlin.

I början av året kunde Friedrich Merz och hans regering hoppas på ett positivt scenario: slut på tullstriderna och den militära upprustningen skulle hjälpa tysk industri att ta sig ur svackan.

Tillväxtsiffrorna första kvartalet, som tydde på att tysk BNP skulle kunna öka med 0,3 procent i år, gav också anledning till optimism. Beställningarna till industrin hade i februari ökat med 7,5 procent till ett år. Optimismen tycktes därför ha fog för sig.

Men nu är inte det scenariot längre aktuellt. Kriget i Iran har ökat produktionskostnaderna men också drabbat leveranserna av råvaror som går genom Hormuz-sundet, exempelvis det helium som tillverkas i Qatar. På två månader har produktionen försvårats, marknaderna stängts och lönsamheten åter drabbats.

Det index över affärsklimatet som IFO framställer har nått sin lägsta nivå sedan mars 2020, mitt under pandemin. Och hoppet om framtiden minskar. Nu är det bara 5,2 procent av företagsledarna som tror på någon ekonomisk tillväxt mot 76,3 procent i februari. Särskilt inom bilindustrin är det pessimism som råder.

Läget prekärt redan tidigare

Men vad som är oroande för den tyska regeringen är att den nya krisen kommer i ett redan bekymmersamt läge. För den optimism som fanns tidigare dolde en i grunden katastrofal situation beträffande industriproduktionen. I februari minskade den sammanlagda produktion med 0,3 procent på en månad, enligt det statliga statistiska institutet *Destatis*. En siffra som hållit i sig det senaste året. Men som också bara berör en del av verkligheten.

Produktionsnivån inom industrin var i februari den lägsta sedan 2010. Den månatliga nivån var 16,4 procent lägre än toppnoteringen i februari 2018.

Om man undantar krisen 2008 får man gå tillbaka till februari 2006 för att hitta sämre siffror. Och idag handlar det inte om någon subprime-kris. Den nya nivån verkar snarare handla om något slags ny normalitet. I februari 2005 var således nivån på industriproduktionen i det närmaste lika hög.

Siffrorna sektorsvis är särskilt oroväckande. Produktionen i februari av halvfabrikat som används vid annan produktion som papper, metall, elektriska och kemiska delar ökade visserligen något jämfört med i januari men de låg 1,9 procent under nivån i februari 2025.

Man får gå tillbaka till 2009 för att hitta lika dåliga siffror någon februari. Jämfört med den historiskt sämsta nivån för den typen av varor, i i december 2017, är tillbakagången 21

procent. Med andra ord det pågår en långvarig industriell tillbakagång för tysk produktion och den är direkt kopplad till den ökade kvaliteten på kinesiska produkter.

Läget för konsumtionsvaror är knappast bättre. På ett år har produktionen minskat med 1,5 procent per månad. En historiskt låg nivå. Om man undantar pandemin 2020, då produktionen i två månader var lägre, är det bara en månad, augusti 2025, då det tillverkats färre konsumtionsvaror i Tyskland sedan september 2023.

Även där är tillbakagången uppenbar. I maj 2018 var tillverkningen av de varorna 21,5 procent högre än i februari i år. Och mellan 2016 och 2019 var den månatliga produktionen hela tiden minst 10 procent högre än detta.

Kapitalvarorna har klarat sig något bättre. Ändå har produktionen minskat med 1,32 procent på ett år. Produktionen i februari i år var 11,1 procent lägre än i februari 2023 och 12,5 procent lägre än i februari 2019. För att hitta en så dålig februari månad får man gå tillbaka till 2010 eller, utan någon kris, till 2006.

En allmän sanning framgår därmed: tysk industri har gått in i en ”ny normalitet” som påminner om början av 2000-talet. Men utan den tidens utsikter till tillväxt eftersom dåtidens främsta exportmarknad, Kina, som låg bakom den tyska tillväxten mellan 2003 och 2018, har allt mindre behov av tyska industrivaror.

”Den andra kinesiska chocken”

Och det är just där skon klämmer. Exportmotorn har avstannat. Visserligen ökade exportvolymen i februari med 1,6 procent jämfört med året innan, men den ligger 3 procent under sin högsta nivå i september 2022. Dessutom verkar det som tysk försäljning alltmer fokuserar på hemmamarknaden, dvs eurozonen. I februari var exporten till den regionen 5 procent högre än ett år tidigare.

Men tillväxtnöjligheterna inom eurozonen ger inte riktigt något utrymme för hopp om varaktig tillväxt. Däremot befinner sig försäljningen utanför eurozonen i fritt fall: -6,6 procent på ett år till USA och -8,6 procent till Kina på ett år. En annan siffra bekräftar utvecklingen: Tysklands beroende av kinesiska varor. I februari i år var importen från Kina 5,3 procent högre än ett år tidigare.

De båda första månaderna i år var Tysklands handelsunderskott med Kina 13 miljarder euro, dvs mer än den sammanlagda exporten (12,4 miljarder euro). Det gör att en av hörnpelarna i den avlidna tyska modellen kan ifrågasättas: dess merkantilism. Tyskland präglades länge av ett minimum av import av industrivaror och en omfattande export.

Nu förefaller det som om Tyskland alltmer lutar sig mot kinesisk produktion. Det är orsaken till industrins minskade roll. En del av de resurser som används för tillverkning av tyska exportprodukter har numera sitt ursprung i Kina. Och då går det lättare att förstå minskningen i tillverkningen av halvfabrikat.

Detta framgår av de uppgifter om konkurser som publicerats på sajten *Germany Insolvencies*. I april 2026 gick 1 214 företag i konkurs i Tyskland, dvs nära den högsta nivån från november 2025 (1 271). På ett år har konkurserna ökat med 53 procent. I april 2022 var de bara 292, dvs fyra gånger färre.

Bara inom tillverkningssektorn handlar det, enligt samma källa, om 884 konkurser av mer betydande företag mellan den 4 maj 2025 och 4 maj 2026. Samma tidsperiod året innan var det bara 559 och året innan 403. Mellan den 4 maj 2018 och 4 maj 2019 var det bara 76 konkurser av industriföretag i samma storlek. På sex år har antalet konkurser ökat 11,6 gånger.

Allt detta tömmer Tyskland på kraft. Framför allt för att dess industri blir allt mindre diversifierad. Sedan därför att det är en utveckling som pågått i bortemot tjugo år. Och slutligen för att denna förlust av know-how kan påverka de färdiga produkterna som ju är utsatta för en allt hårdare konkurrens från Kina.

En huvudlös anka

Läget för tysk industri är således kritiskt. Den inkasserar mitt i solar plexus ”den andra kinesiska chocken”, dvs den förbättrade kvaliteten på Folkrepublikens produkter och dessutom till priser som inte går att konkurrera med. Situationen är ohållbar för tysk industri. Man skulle kunna tillgripa protektionism på europeisk nivå, den enda marknad där tyska varor fortfarande är konkurrenskraftiga, men tillväxten i Europa lämnar inte mycket utrymme för optimism. Tyskland håller därför fast vid frihandeln men råkar då ut för den kinesiska chocken, också på de mer gynnsamma marknaderna i Europa.

I detta läge kan den militära keynesianism som den stora regeringskoalitionen lanserat framstå som en lösning, men den kan heller inte rädda tysk industri. Den sortens metoder har begränsad effekt, i synnerhet som halvfabrikaten i allt större utsträckning måste importeras.

I denna återvändsgränd är det som gäller: rädde sig den som kan. Tysk kapitalism försöker slå vakt om sin ställning internationellt men åker bakåt genom sina försök att bevara ett ohållbart status quo. I en värld som är på väg att hamna i zoner av vasallberoende har Tyskland bara att välja mellan att vara beroende av USA eller Kina.

Denna mellanställning var ju på sitt sätt länge hållbar men nu förpassas landet till ett underordnat läge: man får på nåd och onåd finna sig i Kinas växande ställning eller USA:s krav. Och dessutom är Förbundsrepubliken för svag politiskt och ekonomiskt för att få någon hegemonisk position inom en eventuell europeisk stormakt.

Den strukturella industrikris landet genomgår kommer att sätta sina spår. Politikerklassen och den ekonomiska eliten verkar inriktad på att hantera det akuta läget utan någon långsiktig lösning. Fartyget Tyskland skvalpar omkring vind för våg utan kontroll över läget och riskerar att förlora en stor del av sin betydelse som industrimakt. Med oroväckande politiska konsekvenser som följd.

Europa måste bli mer som Kina i en era där kaos råder

Mark Leonard, *The Guardian*, 11 maj 2026

Det var visserligen USA och Iran som startade kriget mot Iran, men – om man bortser från de direkt inblandade själva – är det Kina och Europa som har mest att förlora på det. Men medan europeiska ledare stirrar som kaniner i strålkastarljus när energipriserna slår genom taket har Kina reagerat med anmärkningsvärt jämnmod på krisen. Det är frapperande hur självsäkert Kina uppträtt inför toppmötet Trump-Xi.

Det beror på att Kina är bättre förberett för det jag kallat en epok av ”icke-ordning”. Det är inte samma som oordning, där regler existerar men kränks. En ”icke-ordning” är en värld där reglerna som sådana upphört att existera. Medan europeiska regeringar varit fixerade vid att slå vakt om den rådande ordningen har Kina förstått hur man överlever i kaos.

Kina insåg vad som skulle hända redan ett och ett halvt decennium tillbaka när Europa utlokaliserade säkerheten till Nato, sina handelsregler till Världshandelsorganisationen WTO och sin energiförsörjning till Ryssland och Gulfen. Samtidigt lagrade Kina i det tysta och

massivt olja, livsmedel och halvledare och tog kontroll över den globala marknaden för sällsynta jordarter, viktiga mineraler och framtidens teknologi.

Alla parter är nu förhäxade av det teatraliska i Trumps USA, men en än större risk på lång sikt är att Kina kommer att äta upp lunchen för Europa, försvaga dess försvarsmöjligheter, avlöva industrin i städerna där och öppna för tvång och utpressning. Europas utsatthet för kinesisk dominans är svindlande – och Kinas industriella överkapacitet och rövarmetoder på valutaområdet har gjort de öppna marknaderna i Europa till huvudmålet för Kinas export.

Ta exemplet med framtidsindustrin. Den brist på fossil energi som kriget i Iran lett till tvingar många i Europa att med förnyat intresse granska övergången till ren energi. Men alla de avgörande inslagen i den övergången, från batterier, elfordon, solpaneler samt – om inget raskt görs – försörjningen på vindkraftens område domineras av kinesiska företag.

När Europa nu satsar stort på militär upprustning inför ökande hot från Ryssland är man dessutom beroende av Moskvas viktigaste handelspartner för den teknologi som då krävs. 80 procent av den globala tillverkningen av drönare är kinesisk och 97 procent av det magnesium – en viktig ingrediens i stridsflygplan, stridsvagnar och viss ammunition, EU förfogar över kommer från Kina. Beijing har både visat sig villig och i stånd till att använda sig av den sortens möjligheter till strypning när man har behov av det politiskt, Trump fick ju lära sig att det svider när han i oktober tvingades retirera i sin tullpolitik.

En del europeiska ledare är oroliga för att en hårdare attityd gentemot Beijing ska straffa sig med att man går miste om det ymnighetshorn kinesiska investeringar innebär. Men de omfattande satsningar och investeringar som Beijing viftat med framför näsan på Ungerns tidigare premiärminister Viktor Orbán och Spaniens Pedro Sánchez har ännu inte synts till. Det kommer de troligen heller aldrig att göra såvida inte EU inför tullar som lockar kinesiska företag att etablera sig i Europa i stället för att exportera varor från Kina.

De halvhjärtade tullar EU infört i bilindustrin har resulterat i några få BYD-fabriker, men åtgärderna är för blygsamma för att verkligen betyda något för kalkylerna hos kinesiska företag. I stället för att se kinesiska fabriker etableras i Östeuropa med tusentals arbetstillfällen är det mer troligt att Europa kommer att få uppleva en snabb utlokalisering av industri när billigare (och ofta bättre) kinesiska produkter översvämmar den europeiska marknaden. Oron är kanske överdriven, men bara lite, för att Baden-Württemberg, den tyska delstat där Mercedes och Porsche dominerat, ska förvandlas till ett tyskt Detroit.

Om Europa vill förhindra en framtid där man är fattigare och mindre kapabelt att försvara sig måste man lära sig att agera i en värld med ”icke-ordning”. Det innebär att agera mer som Kina – och kanske också ge kineserna en dos av deras egen medicin.

Hellre än att förlita sig på extrema regler för att försvara sig eller tro att man kan bestämma över omvärlden har Kina selektivt murat in delar av sin stora inre marknad mot utländsk konkurrens. Samtidigt har man begripit vart världen var på väg och inriktat sig på att utnyttja detta.

Nu måste Europa göra samma sak – och utrymmet blir snabbt mindre innan spelet är övers för gott mot Kina. Européerna måste sluta låta sitt kapital gå till USA och använda det till stora investeringar i grön teknologi, AI och försvar. De måste bygga upp lager av strategiska och avgörande mineraler om Europas försvarsindustri ska kunna bli lite mer motståndskraftig mot kriser. Länderna i Europa måste klart uttala sig för att köpa batterier tillverkade i Europa och hålla kinesisk vindkraft borta från sin infrastruktur.

Men riskminimering räcker inte. Européerna måste inse att de har egna verktyg. Till exempel finns EU:s omfattade ”handels-bazooka” som regeringarna i det längsta varit ovilliga att

använda sig av. Men nu kan det ändå till sist vara på väg åt rätt håll. Clément Beaune, Frankrikes plan-kommissionär, har nyligen vädrat tanken på trettioprocentiga tullar på kinesiska varor. EU:s *Digital Markets Act and Digital Services Act* [DMA, EU:s försök till anti-trust lagstiftning], mest känd för att irritera Mark Zuckerberg och Elon Musk, kan användas för att begränsa *TikToks* moderbolag *ByteDance*, *Tencents* och *Alibabas* operationer i Europa. Och än mer aggressiva alternativ finns: få inser att Europa skulle kunna tvinga hälften av Kinas flotta av trafikflygplan kvar på marken genom att hålla inne på software-uppdateringar för trafikflygplan av typ Airbus.

Sådana verktyg skulle kunna göra Europa och Kina mer jämställda, men fördelarna skulle sträcka sig längre än till enbart relationen EU-Kina. Det skulle också ge Europa möjlighet att stå upp mot Trump om han tar ytterligare något steg i frågan om Grönland, ökar trycket på Ukraina eller hotar med att stoppa europeisk tillgång till amerikanska teknologi. När regeringar i Europa försöker överleva kaos i stället för att slå vakt om den rådande ordningen kommer de att vara mer redo för att klara av hela omfattningen av de hot som kommer att uppstå i en epok av ”icke-ordning”.

[Mark Leonard är chef för European Council on Foreign Relations (en pan-europeisk tankesmedja) och författare till *Surviving Chaos: Geopolitics When the Rules Fail*]

Översättning: Björn Erik Rosin

Lästips

Artikelsamling: [Djup kris för vänstern i Centraleuropa](#) (12/5 2026)